

**Східноукраїнська наукова
юридична організація**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ЮРИДИЧНА НАУКА УКРАЇНИ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНЄ»**

5–6 листопада 2021 р.

Частина II

**м. Харків
2021**

УДК 34(477)(063)
Ю70

Ю70 **Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє:**
міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 5–6 листопада
2021 р. – Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація,
2021. – Ч. 2. – 140 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

УДК 34(477)(063)

4. О. В. Кузьменко, Н. В. Герус, І. С. Карпюк. Доктрина «Плодів отруєного дерева» у кримінальній процесуальній діяльності. Знання європейського права. 2020. № 4. С. 171-175.
5. Постанова Верховного Суду від 13.11.2019 р. у справі № 1-07/07 (провадження № 13-36зв019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85869105>.
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011. № 42310/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683
7. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Хан проти Сполученого Королівства» від 12.05.2000. № 35394/97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_020
8. Циганюк Ю. В. Доктрина «плодів отруйного дерева» у кримінальному процесуальному законодавстві України. Вісник кримінального судочинства. 2019. № 2. С.54-67
9. Яновська О. Г. Застосування доктрини «плодів отруєного дерева» при перегляді судових рішень за виключними обставинами / Кримінальний процес і криміналістика виклики часу. Збірник статей за матеріалами науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка// Львів, 2020. С. 213-219

Сидорчук В. В.

*аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

ЄДИНА ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ І СЛІДЧОГО ПІДРОЗДІЛУ У НЬОМУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СЛІДЧОГО

Питання процесуальної незалежності слідчого є дискусійним у кримінальному процесу України. Відповідна дискусія полягає не тільки у визначенні обсягів вищевказаного поняття, однак і у наявності його у доктрині кримінального процесу, поза як на відміну закріпленого поняття процесуальної самостійності слідчого у ч. 5 ст. 40 (слідчий органу досудового розслідування) КПК «Слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй

процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого [2]». Процесуальна незалежність слідчого не закріплена, що дає підставу для деяких науковців, вказувати про відсутність даної категорії у сучасному кримінальному процесі України [1, с.138]. Однак, деякі науковці вказують на спільність цих понять [3, с. 137]. Звісно, враховуючи сучасне положення ч.5 ст. 40 КК, в якій положення про втручання осіб, що не мають законних повноважень, в процесуальну діяльність слідчого забороняється, яке відноситься законодавцем до процесуальної самостійності, може пояснити позицію науковців про тотожність відповідних понять у категорії процесуальної самостійності слідчого. Однак, питання пов'язані із протидією діяльності осіб, які не мають законних повноважень і втручаються у процесуальну діяльність слідчого – процесуальною самостійністю не охоплюються. Гарантії, в тому числі і процесуальні, діяльності слідчого, є дещо ширшими за заборону втручатися у процесуальну діяльність слідчого, осіб, що не мають законних повноважень, і явно виходять за межі категорії процесуальної самостійності, формуючи підвалини для поняття процесуальної незалежності.

Так, серед гарантій процесуальної незалежності слідчого, варто виділити ту, якій ми уже присвятили увагу – протидія діяльності осіб, які не мають законних повноважень і втручаються у процесуальну діяльність слідчого. Важливо розуміти, що відповідне втручання може здійснюватися як безпосередньо, так і опосередковано. Опосередкованість може мати службова або адміністративну залежність або такої не мати. Саме про можливість адміністративного опосередкованого впливу на слідчого можна знайти у А.Н.Скрябіна, який зазначає: «його (слідчого) службова діяльність постійно перебуває в залежності службовій і процесуальній. Службова залежність визначається як підпорядкованість слідчого керівнику органу досудового розслідування, який, під час здійснення слідчим своєї діяльності, безпосередньо вказує їй напрямок, шляхом надання письмових доручень, які є обов'язковими для виконання. Проте, слідчий у своїй діяльності не лише підпорядкований керівнику органу досудового розслідування, а й також керівнику територіального підрозділу, де працює слідчий» [4, с. 254].

Звісно, розглядаючи саме процесуальну незалежність, вбачається, що досліджувати можливий вплив керівника територіального підрозділу правоохоронного органу, де працює слідчий – дещо недоречно, адже відповідний керівник не являється суб'єктом кримінального провадження, особливо зважаючи на такі правоохоронні органи, як органи Національної поліції, органів безпеки і органів, що здійснюють

контроль за додержанням податкового законодавства, в яких наявні слідчі підрозділи. Але, незважаючи на відсутність адміністрації цих органів серед кримінально-процесуальних суб'єктів, які мають кримінально-процесуальний зв'язок із слідчим, вони мають значний адміністративний ресурс у тій структурі, в якій працює слідчий і потенційно можуть використовувати його, впливаючи на слідчого як мінімум з двох напрямів: як на державного службовця, і як на фізичну особу з певними фізіологічними потребами, що у підсумку може призвести до можливого певного узгодження позиції кримінально-процесуальної діяльності слідчого в загальному чи у конкретному кримінальному провадженні із позицією адміністрації відповідного правоохоронного органу.

Важливою віхою у еволюції слідчих підрозділів, яка позбавила слідчих адміністративного контролю зі сторони керівника структурного підрозділу того органу, в якому сформований і функціонує слідчий підрозділ є утворення Державного бюро розслідування і Національного антикорупційного бюро. Саме ці правоохоронні органи були створені із функцією не просто розслідування, а найбільш якісного і незалежного розслідування, не виконуючи інших кримінально-процесуальних функцій. Адже, наявність єдиної функціональної спрямованості у правоохоронного органу, слідчого підрозділу і слідчого – дозволяє уникати конкуренції інтересів, і як наслідок всім правоохоронним органом реалізовувати єдину функцію. Однак, якщо правоохоронний орган поєднує декілька кримінально-процесуальних функцій, чи кримінальних функцій, одну з яких виконують слідчі підрозділи цього органу, або у цього правоохоронного органу є єдина, загальна функція, а функція розслідування є його складовою – можливі випадки конкуренції цих функцій і не завжди в функція розслідування буде пріоритетною.

Тому, еволюція організації слідчих підрозділів в окремі правоохоронні органи із власною підслідністю нам вважаються правильними, і у цій еволюції нами вбачається збільшення процесуальної незалежності слідчих, якщо і не повністю, то у напрямі, пов'язаному із втручанням у процесуальну діяльність слідчого, осіб, які не мають на це законних повноважень. Єдність функціональної спрямованості правоохоронного органу із діючим у ньому слідчим підрозділом – один із елементів процесуальної незалежності слідчого, який дозволить слідчому уникнути впливу адміністративного ресурсу направлено на досягнення мети, що відрізняється від тієї, яка стоїть перед слідчим.

Список літератури:

1. Берназ В.Д., Смоков С.М. Рішення слідчого (криміналістичний, процесуальний та психологічний аспекти): монографія. – Одеса: Вид-во Одеського юридич. ін-ту НУВС, 2005. 151 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 17.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 20.10.2021).
3. Рахуно Р.Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности по советскому праву. М.: Гос. Изд-во. юрид. лит.-ры, 1961. 276 с.
4. Скрыбін О.М. Процесуальна незалежність слідчого: проблеми теорії та практики. *Вісник Запорізького національного університету*. 2004. №3. С. 253-260

Сінкус Н. І.

*студентка юридичного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Україна – держава з високим показником рівня злочинності неповнолітніх. Ступінь даної злочинності перевищує у декілька разів приріст неповнолітнього населення. Варто зауважити і на тому, що кримінальна активність дітей, які не досягнули 18-ти річного віку, перевищує кримінальну активність дорослих.

Пріоритетним завданням внутрішньої політики України як і будь-якої цивілізованої держави є охорона життя, фізичного та морального здоров'я майбутнього покоління, всебічний соціальний та правовий захист законних прав та інтересів неповнолітніх та молоді. Наше суспільство доволі болісно реагує на ураженість злочинністю саме неповнолітніх. Особливої уваги в кримінології приділяють злочинності молодого покоління не лише через те, що ця проблема має велике соціальне значення, а й тому що вона характеризується значною специфікою.

Для кримінології важливість вивчення злочинності неповнолітніх визначається тим, що вона є резервом всієї злочинності. Встановлено: чим у більш ранньому віці людина вчинила злочин, тим вища ймовірність того, що вона вчинить новий у подальшому своєму житті. Понад 2/3 рецидивістів вчинили перший злочин у неповнолітньому віці. Збільшення частки злочинів неповнолітніх у скоєнні злочинності сприймається як погіршення характеру злочинності.

На сьогодні доволі актуальним питанням є запобігання злочинності неповнолітніх в Україні. Власне попередження (запобігання) є діяльністю держави, суспільства й окремих громадян щодо випередження, обмеження й усунення негативних явищ і процесів, що продукують та